
Co-word Analysis of the Persian Translation of Nahj al-Balagheh Letters Using Scientometric Approach: Identifying Key Concepts and Semantic Network through Centrality Measures and Clustering

Abstract

Co-word analysis has been employed to map the structure and relationship among topics, concepts, and terms present in the studies of the Persian letters of Nahj al-Balagheh. Scientometric approach: identifying key semantic networks by centrality measures and clustering were used. These techniques help identify hidden patterns in the text and provide a deeper insight into the structure and content of these letters.

Method: The research conducted is descriptive-analytical, utilizing an in-exploratory approach through document analysis. Its objectives are practical applications in science policymaking, employing content analysis. The qualitative data and statistical population for this study consist of the Persian translation of the letters from "Nahj al-Balagheh" by Imam Ali. A total of 79 letters were uploaded in a Word file based on the research vocabulary was extracted through indexing and saved in Excel for co-occurrence mapping and clustering, important vocabulary lists were selected according to Bradford's law and keyword inclusivity. The PreMap was used for extraction and creating the matrix. SPSS was employed for clustering, while NetDraw were utilized for clustering analysis and topic visualization. The Persian letters from the translation by Mohammad Dashti were studied to select meaningful keywords, which were standardized and stored in a Word file. After standardizing the keywords, a list was set for preparing the co-occurrence matrix. The PreMap facilitated the creation of a co-word matrix, resulting in a square matrix that indicates how each keyword co-appears with others in the documents. The dimensions of the matrix correspond to the number of selected concepts, with each element representing the frequency of co-occurrence between pairs of keywords. For this purpose, a 79x79 matrix was created by selecting 79 frequently occurring keywords. Hierarchical clustering was employed for co-word analysis, leveraging it to delineate clusters relevant to each keyword and illustrate the relationship among them. Using SPSS, hierarchical clustering was conducted with Ward's method, and a dendrogram of co-occurring terms was generated. The dendrogram was transformed into the desired format and called in the UCIn to obtain degree centrality, closeness, and betweenness indices. Subsequently, the degree centrality, closeness, and betweenness maps, the visualization of UCIn was utilized.

Findings: Results indicate that the keyword "people" ranks first in terms of word frequency with 26 occurrences. It aligns with Quranic verses highlighting the importance of the mutual relationship between the ruler and the people. Thus, the reciprocal relationship between the ruler and the people is one of the most important social relationships, and understanding the mutual duties and obligations is essential.

tions is essential. The key findings reveal that the highest ranks in terms of degree centrality, betweenness centrality, and closeness centrality belong to the words “world,” “people,” and “truth,” respectively. Degree centrality is calculated based on the number of incoming or outgoing connections of each node. The basis of all events occurring for people is the “world,” as it can play both positive and negative roles according to Imam Ali’s teachings. The world can either be a source of growth and development or cause blindness and lead to misguidance. If one views the world with insight, it offers lessons and guidance, serving as a means of salvation and spiritual and moral elevation. Conversely, the world can blind people and obscure their truth-seeing vision, leading to destruction. The word “people” has the highest rank in terms of betweenness centrality. In line with this finding, the words of Imam Ali regarding efforts to strengthen societal bonds also support this result. He calls Muslims brothers and urges them to unite to combat discord. In another sermon, Imam Ali states, “God’s hand is with the community; avoid division and separation, for whoever leaves the community falls prey to Satan, just as a stray sheep becomes the prey of a wolf”. Based on the closeness centrality metric, nodes with high closeness centrality are not only more accessible to other nodes but also wield greater influence within the network, thereby playing the most central role. According to a study, the keyword “truth” has the highest rank in terms of closeness centrality.

Conclusion: From the perspective of Nahj al-Balagheh, “truth” is a word capable of bearing numerous interpretations and descriptions, as Imam Ali referred to it as “the most comprehensive thing in description,” saying: “Indeed, the truth is the most spacious thing in description”. It indicates that the word “people” has the highest frequency. Accordingly, it is essential for politicians and government officials, like Imam Ali, to consider the welfare of the people as a primary concern and to prioritize gaining the people’s satisfaction in governance.

Keywords: Nahj al-Balagheh, Imam Ali, Persian translation of Nahj al-Balagheh letters, Co-word analysis, Scientometrics, Centrality measures and clustering

تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه با رویکرد علم‌سنجی: شناسایی مفاهیم کلیدی و شبکه معنایی با استفاده از شاخص‌های مرکزیت و خوشه‌بندی

چکیده

هدف: شناخت مفاهیم موجود در نهج‌البلاغه و کشف مهم‌ترین و بیشترین مفاهیم موجود در آن است که موجب بهبود فهم از این کتاب می‌شود. بنابراین هدف پژوهش حاضر، بررسی تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه با رویکرد علم‌سنجی: شناسایی مفاهیم کلیدی و شبکه معنایی با استفاده از شاخص‌های مرکزیت و خوشه‌بندی است.

روش‌شناسی: پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی اکتشافی است که با رویکرد استقرایی و به روش اسنادی به انجام رسیده است. جامعه آماری، ترجمه فارسی ۷۹ نامه نهج‌البلاغه است که در فایل ورد بارگذاری شد. با استفاده از نمایه‌سازی لیست واژگان مهم استخراج و در اکسل ذخیره شدند. از نرم افزار راور پریمپ برای استخراج اصطلاحات و آماده‌سازی و ساخت ماتریس استفاده شد. با انتخاب ۷۹ کلیدواژه پرتکرار، ماتریس ۷۹ در ۷۹ ترسیم شد. برای تحلیل هم‌واژگانی، از خوشه‌بندی سلسله مراتبی استفاده شد و دندروگرام هم‌رخدادی واژگان رسم شد.

یافته‌ها: یافته‌های نشان داد که کلیدواژه «مردم» با ۲۶ تکرار در رتبه اول قرار داشته و بیشترین فراوانی را دارد و دارای بیشترین مرکزیت بینایی می‌باشد. کلیدواژه «دنیا» در بین تمام کلیدواژه‌های مورد مطالعه دارای بیشترین مرکزیت درجه می‌باشد. کلیدواژه «حق» در بین تمام کلیدواژه‌های مورد مطالعه دارای بیشترین مرکزیت نزدیکی می‌باشد. بر اساس شاخص مرکزیت بینایی و درجه واژگان مردم، حق، دنیا، جنگ، اطاعت، خدا، پیمان، دشمن، اسلام، ترس، گمراهی، بیعت، خشم بیشترین مقادیر را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین بر اساس شاخص مرکزیت نزدیکی واژگان مردم، حق، دنیا، جنگ، اطاعت، خدا، پیمان، دشمن، اسلام، ترس، گمراهی، بیعت، خشم، دین، ستم، آخرت، آشکار، فرمان، مسئولیت، امام، باطل بیشترین مقادیر را به خود اختصاص داده‌اند. برای بررسی کلید واژگان به کار رفته در ترجمه فارسی نهج‌البلاغه از خوشه‌بندی سلسله مراتبی استفاده شد که منجر به شکل‌گیری ۱۰ خوشه شد.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان می‌دهد که کلیدواژه «مردم» با ۲۶ تکرار بیشترین فراوانی را دارد و از نظر مرکزیت بینایی و نزدیکی در اولویت قرار دارد. این یافته‌ها بر اهمیت توجه سیاستمداران و مسئولان به نیازها و خواسته‌های مردم تأکید می‌کند و پیشنهاد می‌دهد که در فرآیند تصمیم‌گیری، حفظ حقوق و رفاه عمومی در اولویت باشد.

Mostafavi@yazd.ac.ir
دانشیار، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، گروه علم اطلاعات و دانش

دریافت: ۱۴۰۰/۰۵/۰۵
پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۰۵
دانشگاه یزد، یزد.

تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه با رویکرد علم‌سنجی: شناسایی مفاهیم کلیدی و شبکه معنایی با استفاده از شاخص‌های مرکزیت و خوشه‌بندی

نهج البلاغه،

واژگان کلیدی: نهج البلاغه،

تحلیل هم‌واژگانی، علم‌سنجی، شاخص‌های مرکزیت و خوشه‌بندی

از دانشجو و دانش‌نشان

مقدمه و بیان مسئله

تحلیل محتوا به عنوان یکی از روش‌های پژوهش، مورد توجه بسیاری از پژوهشگران در رشته‌های مختلف قرار گرفته است. به عبارت دیگر، تحلیل محتوا به معنای تحلیل نظام‌مند فراوانی کلمه‌ها، عبارت‌ها، موضوع‌ها، مکان‌ها و دیگر موارد بسته به هدف پژوهش است (مهشیدی، ۱۳۹۶). تحلیل هم‌واژگانی یکی از مصادیق تحلیل محتوا است که در مطالعات علم‌سنجی کاربرد دارد (King, 1987). یکی از اهداف این روش شناسایی واژگان و اصطلاحاتی است که موضوعات اصلی در حوزه دانش مورد مطالعه را مشخص می‌کنند (مصطفوی و همکاران، ۱۴۰۴). در اهمیت مطالعات تحلیل هم‌واژگانی میتوان به موارد زیر اشاره نمود: یافتن ارتباطات پنهان در یک حوزه از علم؛ کشف تکامل تدریجی مفاهیم یک حوزه از علم یا فناوری؛ آشکارسازی گرایش‌های یک حوزه خاص؛ کشف الگوهای ارتباطی بین موجودیت‌ها؛ درک ساختار شبکه‌های موضوعی؛ شناسایی موضوعات برجسته، اصلی و مهم یک حوزه؛ اشاعه یک ایده در یک دوره زمانی و کشف موضوعات مورد علاقه و مفاهیم غالب در آثار پژوهشگران (سهیلی و همکاران، ۱۴۰۲).

نهج‌البلاغه برگزیده‌ای از نامه‌ها، خطبه‌ها و سخنان حکمت‌آمیز حضرت علی (ع) می‌باشد. این کتاب اواخر قرن چهارم هجری قمری توسط سید رضی، گردآوری شده است. نهج‌البلاغه به ۱۸ زبان ترجمه شده است. شرح و مستدرکات زیادی در مورد این کتاب نوشته شده است که برخی تعداد آن‌ها را تا حدود ۳۰۰ عنوان بیان کرده‌اند (مصطفوی، ۱۳۶۱). نهج‌البلاغه در ۳ قسمت: خطبه‌ها و نامه‌ها و بعضی از سخنان کوتاه و مهم علی (ع) است که در شرایط مختلف اظهار کرده‌اند. قسمت یک منتخبی از خطبه‌های حضرت علی (ع) است که شامل دویست و چهل و یک خطبه می‌شود (محمدی و دشتی، ۱۳۶۹). نامه‌ها قسمت دوم کتاب مذکور است. این بخش هفتاد و نه قسمت دارد که از دوازده وصیت‌نامه، سفارش و بخش‌نامه و دو فرمان، یک دعا، یک عهدنامه و شصت و سه نامه مکتوب است. در قسمت نامه‌های مخاطبان آن‌ها عموماً عوامل حکومتی، سرداران نظامی و ماموران مالیاتی بودند، بیشتر به مسائل حکومت‌داری و نحوه تعامل مدیران حکومتی با مردم است (دشتی، ۱۳۷۷). کلامی که بعد از کلام خداوند، بالاتر از کلام بشر است. ضرورت دیگر پژوهش حاضر این است که از آنجا که نهج‌البلاغه پس از قرآن کریم، یکی از مهم‌ترین منابع برای شناخت آموزه‌های اسلامی و سیره امام علی (ع) به شمار می‌رود، تحلیل محتوای علمی این اثر می‌تواند درک عمیق‌تری از مفاهیم کلیدی آن ارائه دهد. همچنین، شناسایی و تحلیل مفاهیم کلیدی نهج‌البلاغه، به عنوان اثری برجسته در سنت اسلامی پس از قرآن کریم، می‌تواند با ارائه چارچوبی مفهومی و راهبردی، به مقابله با چالش‌های فرهنگی معاصر در جوامع اسلامی کمک کند. از سوی دیگر، توجه به مفاهیم مستخرج از پژوهش حاضر می‌تواند در برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها توسط سیاست‌مداران، کارگزاران دولتی و مدیران کشور بطور هدفمند مورد استفاده قرار گیرد. از اینرو پژوهش حاضر در پی پاسخ به این پرسش است که کشف ساختار اصطلاحات و مفاهیم نامه‌های نهج‌البلاغه چه ابعاد جدیدی از آموزه‌های کلام ارزشمند امام علی (ع) را نمایان خواهد ساخت؟

پرسش‌های پژوهش

۱. پر تکرار ترین واژگان ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه کدام است؟
۲. در نامه‌های نهج‌البلاغه، واژگان مهم از لحاظ شاخص‌های مرکزیت درجه کدام است؟
۳. در نامه‌های نهج‌البلاغه، واژگان مهم از لحاظ شاخص‌های مرکزیت بینایی کدام است؟
۴. در نامه‌های نهج‌البلاغه، واژگان مهم از لحاظ شاخص‌های مرکزیت نزدیکی کدام است؟
۵. در نامه‌های نهج‌البلاغه، ترسیم نقشه علمی واژگان مهم از لحاظ شاخص مرکزیت درجه چگونه است؟
۶. در نامه‌های نهج‌البلاغه، ترسیم نقشه علمی واژگان مهم از لحاظ شاخص مرکزیت بینایی چگونه است؟
۷. در نامه‌های نهج‌البلاغه، ترسیم نقشه علمی واژگان مهم از لحاظ شاخص مرکزیت نزدیکی چگونه است؟
۸. ترسیم ساختار خوشه‌بندی کلید واژگان به کار رفته در ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه چگونه است؟

چارچوب نظری نهج‌البلاغه، به عنوان یکی از متون بنیادین در فرهنگ اسلامی، حاوی مضامین و مفاهیم گوناگونی در حوزه‌های اخلاق، سیاست، اجتماع و معنویت است. تحلیل این اثر با استفاده از تحلیل هم‌واژگانی، می‌تواند به آشکارسازی ساختار معنایی و شبکه‌های ارتباطی بین این مفاهیم کمک کند. این رویکرد، با تکیه بر داده‌های متنی و روابط هم‌رخدادی واژگان، امکان شناسایی الگوهای پنهان در اندیشه امام علی (ع) و ارائه تصویری نظام‌مند از منظومه فکری ایشان را فراهم می‌سازد.

تحلیل‌های هم‌واژگانی، روشی پرکاربرد برای به دست آوردن ساختارهای سطح بالا از الگوهای رخداد-واژه در متن است. در تحلیل هم‌واژگانی، هم‌رخدادی کلیدواژه‌ها در عنوان، چکیده یا متن مقاله‌ها بررسی می‌شود. هم‌رخدادی کلیدواژه‌ها میزان ارتباط شناختی میان یک مجموعه مدارک را نشان می‌دهد. داده‌های حاصل از این فن با ماتریس بسامد سنجیده می‌شود و می‌توان نتایج

تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه با رویکرد علم‌سنجی: شناسایی مفاهیم کلیدی و شبکه معنایی با استفاده از شاخص‌های مرکزیت و خوشه‌بندی

حاصل را در خوشه‌های سلسله‌مراتبی با مقیاس چند بعدی به نمایش گذاشت (سهیلی و همکاران، ۱۳۹۸). تحلیل هم‌واژگانی، روش مناسبی برای کشف ارتباطات حوزه‌های پژوهشی مختلف است و پیوندهای مهمی را نشان می‌دهد که ممکن است کشف آن‌ها به روش‌های دیگر امکان‌پذیر نباشد (ذوالفقاری و همکاران، ۱۳۹۵).

تحلیل هم‌واژگانی، با خلاصه‌سازی مدارک در واژه‌هایی قدرتمند و محاسبه رخداد و هم‌رخدادی، تشخیص دقیق‌تری نسبت به حوزه موضوعی ارائه می‌دهد و در واقع، تحلیل هم‌واژگانی یکی از شیوه‌های موثر علم‌سنجی در ترسیم نقشه‌های علمی است که توسط پژوهشگران متعددی به عنوان یک ابزار قدرتمند برای کشف دانش در پایگاه‌های استنادی مورد استفاده قرار می‌گیرد (عموقین و همکاران، ۱۳۹۷). مطالعات تحلیل هم‌واژگانی ابزار مناسب و مفیدی را ارائه می‌کند تا بتوان جریان پژوهش‌های علمی در هر حوزه موضوعی را روشن و آشکار کرد. هدف اصلی این روش، شناسایی مفاهیمی است که نقشه علم و موضوع‌های اصلی و مهم حوزه‌های دانش را نمایش می‌دهد (حاضری و گروهی، ۱۳۹۸).

تحلیل هم‌واژگانی، همچنین قادر است ارتباط بین مضامین مختلف و گوناگون پژوهشی در بین رشته‌های مختلف را نشان داده و علوم در حال ظهور را شناسایی کند (Zhang, et al., 2016). یکی از نتایج حاصل از تحلیل هم‌واژگانی ترسیم نقشه‌های علمی است. نقشه‌های علمی نمایش‌های بصری از ساختار و پویایی دانش علمی هستند که نشان می‌دهند چگونه حوزه‌ها، رشته‌ها، مجلات، دانشمندان، انتشارات و اصطلاحات علمی به یکدیگر مرتبط هستند. ترسیم نقشه علمی ریشه در مطالعات کتاب‌سنجی و علم‌سنجی دارد و در دهه‌های اخیر به یک حوزه بین‌رشته‌ای تبدیل شده است و شامل جمع‌آوری داده‌ها، پیش‌پردازش داده‌ها، استخراج شبکه‌ها و ترسیم نقشه‌ها است. این نقشه‌ها می‌توانند در جامعه شناسی علم، سیاست‌گذاری علمی، سازماندهی دانش و بررسی پویایی‌های علمی مفید باشند (سهیلی و همکاران، ۱۴۰۲).

پیشینه پژوهش

پژوهش درباره نهج البلاغه، همواره در کانون توجه محققان علوم انسانی و اسلامی قرار داشته است. این اثر، به عنوان مهمترین مرجع شناخت اسلام و آموزه‌های دینی، شامل خطبه‌ها، نامه‌ها و سخنان عمیق حکمت‌آمیز است که سیر تطور فکری و اجتماعی مسلمانان را به تصویر می‌کشد. تحقیقات مختلفی درباره این کتاب ارزشمند در زمینه‌های ادبی، اجتماعی و سیاسی انجام شده است (رنجبران و همکاران، ۱۳۹۰؛ محمدی‌پویان و همکاران، ۱۳۹۴). با وجود این تحقیقات، هنوز پژوهش‌هایی که به تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه پرداخته باشند، به‌طور قابل توجهی کمتر بوده و این امر نشان‌دهنده نیاز به مطالعه‌ای جامع و نظاممند در این زمینه است.

رنجبران و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان «تحلیل مؤلفه‌های حکمت در نهج البلاغه با استفاده از تحلیل محتوا» به تحلیل محتوای ۲۳۸ حکمت بر اساس مؤلفه‌های اصلی آن برای مدیران پرداختند. نتایج تحلیل نشان می‌دهد که حکمت با اصول اخلاقی، آگاهی، ملاحظات اجتماعی و عمل رابطه دارد. اصول اخلاقی بیشترین رابطه را با حکمت دارد و مهم‌ترین مؤلفه حکمت است. مهم‌ترین شاخص حکمت، دانش می‌باشد و شکیبایی، مهم‌ترین شاخص اخلاقی از دیدگاه نهج البلاغه به شمار می‌آید. آنها به تحلیل مؤلفه‌های حکمت در نهج البلاغه پرداخته و تأکید کرده‌اند که اصول اخلاقی و اجتماعی در محتوای آن به‌دقت تدوین شده است.

محمدی‌پویا و همکاران (۱۳۹۴) پژوهشی با عنوان «تحلیل محتوای نهج البلاغه بر اساس حوزه‌های شش‌گانه تربیتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» انجام دادند. نتایج نشان داد که ارتباط زیادی بین حوزه‌های تربیتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و نهج البلاغه به‌عنوان یکی از متون ارزشمند اسلامی وجود دارد. آنها ارتباط بین نهج البلاغه و حوزه‌های تربیتی را بررسی کرده‌اند و نشان داده‌اند که این اثر می‌تواند به عنوان یک منبع غنی برای تدوین برنامه‌های آموزشی مورد استفاده قرار گیرد.

محتشم و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود به تحلیل و بررسی واژگان دشوار نهج البلاغه در حکمت‌های چهار صد و دو تا چهار صد و هشتاد پرداختند. دست‌یابی به معنا یا معانی ریشه‌ی واژگان مورد نظر، به‌خصوص معنای کلمه، در زمان صدور نهج البلاغه بود که مد نظر قرار گرفت. نتایج حاکی از این بود که بعضی از ترجمه‌های موجود، معنای درستی از لغات ارائه نداده‌اند و در نهایت، نویسندگان با بررسی ترجمه‌ها و مقایسه‌ی آن‌ها، در تصحیح ترجمه‌های موجود اهتمام ورزیدند.

تیرگر و همکاران (۱۳۹۶) پژوهشی با هدف تعیین میزان بهره‌گیری از منابع قرآن و نهج البلاغه در تدوین مقالات علوم پزشکی انجام دادند. یافته‌های حاصل از استخراج ۱۸۶۷۳۵ منبع از ۶۹۰۷ مقاله منتشرشده در قالب ۶۹۶ شماره از مجلات علمی-پژوهشی فارسی متعلق به ۴۷ دانشگاه علوم پزشکی کشور نشان داد که موارد استفاده از قرآن کریم و نهج البلاغه به عنوان منابع مورد استناد به ترتیب ۴۰۴ و ۲۰ مرتبه (کمتر از ۱ درصد) بوده است.

قاضی زاده و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی به ترسیم ساختار حوزه علوم قرآن و حدیث ایران در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام، طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۴، با استفاده از تحلیل هم‌رخدادی واژگان پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان داد که کلیدواژه‌های «قرآن»، «نهج البلاغه» و «امام علی (ع)» پرتکرارترین کلیدواژه‌ها در پژوهش‌های حوزه قرآن و حدیث بودند. عدم وجود برخی

مفاهیم کلیدی قرآنی نظیر اخلاق اسلامی، فلسفه و مکاتب فلسفه اسلامی، سیره نبوی و سیر تاریخی نظرات عالمان و اندیشمندان اسلامی، می‌تواند حاکی از توجه کمتر پژوهشگران به این حوزه بوده باشد.

نوبری و یعقوبی هیق (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان «تحلیل محتوای نامه‌های حضرت علی (ع) به عوامل حکومتی با محور اصول حکمرانی» انجام دادند. بر اساس تحلیل‌های کیفی صورت گرفته و با توجه به فراوانی اطلاعات آماری موجود در این نامه‌ها ۱۵ اصل حکمرانی استخراج و نتایج با اصول حکمرانی خوب مورد مقایسه قرار گرفت. نتایج حاکی از آن است که اصول مرتبط با کارایی و اثربخشی از بیشترین تطابق با اصول حکمرانی خوب برخوردار بوده و نیز بیشترین تکرار را در نامه‌های حکومتی داشتند.

عزت‌دوست و احمدی (۱۴۰۰) پژوهشی را با عنوان «راه کارهای مقابله با اشرافی‌گری بر مبنای تحلیل محتوای نامه امام علی (ع) به عثمان بن-حنیف» انجام دادند. نتایج تحلیل محتوا و آسیب شناسی مساله، نشان داد که توصیه به تقوا، توجه به الگوهای صالح و معاد باوری از جمله راهکارهای مقابله با اشرافی‌گری است که مراحل و گام‌های آن به صورت دقیق تشریح شده بود.

علی‌پور حافظی و مطلبی (۱۴۰۱) در پژوهشی با رویکرد علم‌سنجی و با استفاده از تحلیل هم‌رخدادی واژگان و روش تحلیل شبکه‌های به بررسی و شناسایی روابط مفهومی میان آثار پژوهشی منتشر شده در موضوع امام رضا (ع) پرداختند. تحلیل انجام گرفته در مقالات نشان داد که حوزویان و پژوهشگران دینی در این زمینه کم‌تر فعال هستند و مؤسسات کاملاً مرتبط کم‌تر به انتشار مقالات و حمایت از انتشار آن‌ها همت گماشتند.

اکبری (۱۴۰۱) پژوهشی با هدف شناسایی وضعیت مقاله‌های منتشر شده فصلنامه پژوهش نامه نهج‌البلاغه انجام داد. این پژوهش با رویکرد کمی و تکنیک علم‌سنجی انجام شد. جامعه آماری پژوهش کلیه ۲۵۵ مقاله منتشر شده از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۴۰۰ پژوهش نامه نهج‌البلاغه بود. یافته‌های حاصل از تحلیل هم‌نویسندگی، شبکه‌های همکاری و تحلیل موضوعی مقالات نشان داد که شرایط نشریه از حیث مؤلفه‌های مطالعه‌شده در مقایسه با نشریات مشابه از وضعیت مناسبی برخوردار بود.

مرور پیشینه‌های پژوهش نشان می‌دهد که درباره نهج‌البلاغه، همواره در کانون توجه محققان علوم انسانی و اسلامی قرار داشته است. این اثر، به عنوان مهمترین مرجع شناخت اسلام و آموزه‌های دینی، شامل خطبه‌ها، نامه‌ها و سخنان عمیق حکمت‌آمیز است که سیر تطور فکری و اجتماعی مسلمانان را به تصویر می‌کشد. تحقیقات مختلفی درباره این کتاب ارزشمند در زمینه‌های ادبی، اجتماعی و سیاسی انجام شده است. به عنوان مثال، رنجبران و همکاران (۱۳۹۰) به تحلیل مولفه‌های حکمت در نهج‌البلاغه پرداخته و تأکید کرده‌اند که اصول اخلاقی و اجتماعی در محتوای آن به‌دقت تدوین شده است. همچنین، محمدی‌پویان و همکاران (۱۳۹۴) ارتباط بین نهج‌البلاغه و حوزه‌های تربیتی را بررسی کرده‌اند و نشان داده‌اند که این اثر می‌تواند به عنوان یک منبع غنی برای تدوین برنامه‌های آموزشی مورد استفاده قرار گیرد. با وجود این تحقیقات، هنوز پژوهش‌هایی که به تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه پرداخته باشند، به‌طور قابل توجهی کمتر بوده و این امر نشان‌دهنده نیاز به مطالعه‌ای جامع و نظاممند در این زمینه است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های توصیفی-تحلیلی اکتشافی است که با رویکرد استقرایی و به روش اسنادی انجام شده است. پژوهش، از لحاظ هدف در پی تحقق اهداف کاربردی در حوزه سیاستگذاری علم بوده که از راهبرد تحلیل هم‌واژگانی بهره می‌برد. نوع داده کیفی و جامعه آماری این پژوهش، ترجمه فارسی نامه‌های کتاب نهج‌البلاغه امیرالمومنین (ع) است که با توجه به هدف پژوهش، ۷۹ نامه نهج‌البلاغه در فایل ورد بارگذاری شده است. با استفاده از نمایه‌سازی لیست واژگان مهم استخراج و به فرمت اکسل ذخیره شدند. برای ترسیم نقشه موضوعات و خوشه‌بندی، بر اساس قانون برادفورد و شمول واژگانی، لیست واژگانی مهم انتخاب می‌شوند (توکلی زاده راوری و سهیلی، ۱۳۹۵). از نرم افزار راور پریمپ برای استخراج اصطلاحات و همین‌طور آماده‌سازی و ساخت ماتریس استفاده شد. نرم‌افزار اس.پی.اس.اس برای خوشه‌بندی و یو. سی. آی. نت. و نت‌دراو برای تحلیل خوشه‌بندی و مصور سازی موضوعات استفاده شده است.

برای گردآوری داده‌ها، ابتدا ۷۹ نامه نهج‌البلاغه از ترجمه محمد دشتی در قالب فایل پی‌دی‌اف گردآوری شد. ترجمه محمد دشتی به علت روان بودن و سادگی مفاهیم و همچنین به دلیل داشتن فهرست‌های موضوعی مختلف، در سال‌های اخیر مورد توجه و استقبال مخاطبان قرار گرفته است. سپس با بررسی هر کدام از این ۷۹ نامه، واژگان مهم و معنادار هر نامه انتخاب و پس از انجام فرایند یکدست سازی واژگان استخراج شده، کلیدواژه‌های پرتکرار و مهم در فایل ورد ذخیره شد. لازم به ذکر است در این پژوهش، کلیدواژه‌ها بر اساس عین واژگان و مفاهیم به کار رفته در متن نامه‌های نهج‌البلاغه استخراج و تحلیل شده‌اند. به منظور حفظ اصالت متن و جلوگیری از هرگونه تفسیر شخصی، واژه‌ها به همان شکلی که در متن آمده‌اند، مورد بررسی قرار گرفته‌اند. رویکرد مذکور این امکان را فراهم می‌آورد تا ساختار و محتوای نامه‌ها را به صورت دقیق و بدون تغییر در مفاهیم اصلی تحلیل شوند. با

تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه با رویکرد علم‌سنجی: شناسایی مفاهیم کلیدی و شبکه معنایی با استفاده از شاخص‌های مرکزیت و خوشه‌بندی

این حال، توجه به مترادف‌ها و واژه‌های هم‌معنی در مطالعات آینده می‌تواند به غنای بیشتر تحلیل‌ها کمک کند. پس از یک‌دست‌سازی کلیدواژه‌ها، نقطه برش برای تهیه ماتریس هم‌رخدادی انتخاب شد، و سپس با استفاده از نرم‌افزار راور پریمپ ماتریس هم‌واژگانی تهیه شد. ماتریس به دست آمده یک ماتریس مربعی است که نشان می‌دهد هر کلیدواژه با سایر کلیدواژه‌ها در چند مدرک به صورت مشترک آمده است. تعداد سطرها و ستون‌های آن، برابر تعداد مفاهیم منتخب است و هر درایه آن، نشان‌دهنده تعداد دفعاتی است که دو کلیدواژه مربوط به سطر و ستون با هم در یک مدرک آمده‌اند. در پژوهش حاضر با انتخاب ۷۹ مفهوم پرتکرار، یک ماتریس ۷۹ در ۷۹ ترسیم شد. سپس به منظور تحلیل هم‌واژگانی، از خوشه‌بندی سلسله مراتبی استفاده شد؛ چرا که خوشه‌بندی سلسله مراتبی این قابلیت را دارد که خوشه‌های مربوط به هر یک از کلیدواژه‌ها را مشخص نماید و روابط بین آن‌ها را نشان دهد.

به منظور تحلیل هم‌واژگانی محتواهای مرتبط با نامه‌های نهج البلاغه، ابتدا ۷۹ نامه از ترجمه محمد دشتی به عنوان منبع داده‌ها انتخاب شد. این اسناد پس از بررسی مفاهیم کلیدی، با استفاده از نرم‌افزار راور پریمپ، به فرمت اکسل تبدیل شدند و مفاهیم مهم استخراج و در این فرمت ذخیره گردیدند. سپس یک ماتریس هم‌رخدادی ۷۹ در ۷۹ و در نرم افزار راور پریمپ ایجاد و سپس، از نرم‌افزار اس.پی.اس.اس برای خوشه‌بندی مفاهیم از روش تحلیل خوشه‌ای سلسله مراتبی با روش وارد استفاده شد و با استفاده از این روش، دندروگرام هم‌رخدادی واژگان ترسیم گردید. این ماتریس سپس به ماتریس مربعی در فرمت اکسل تبدیل شد و برای به‌دست‌آوردن شاخص‌های مرکزیت رتبه، نزدیکی و بینایی در نرم‌افزار یوسی‌آی نت فراخوانی گردید. پس از تحلیل این شاخص‌ها، برای مصورسازی داده‌ها و ترسیم نقشه‌های مرکزیت رتبه، نزدیکی و بینایی از افزونه نت‌دراو استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

پاسخ به پرسش اول پژوهش: بسامد واژگان ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه چگونه است؟

تحلیل واژگان به کار رفته در ترجمه فارسی نهج البلاغه از نظر بسامد استفاده از واژگان، نشان می‌دهد که واژه مردم با ۲۶ تکرار در رتبه اول و سپس واژگان حق و دنیا با ۲۱ تکرار رتبه‌های دوم و سوم را به خود اختصاص داده‌اند (جدول ۱).

جدول ۱: ده کلیدواژه پرکاربرد در ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه

ردیف	کلید واژه	فراوانی	ردیف	کلید واژه	فراوانی
۱	مردم	۲۶	۶	خدا	۱۱
۲	حق	۲۱	۷	پیمان	۱۰
۳	دنیا	۲۱	۸	دشمن	۱۰
۴	جنگ	۱۵	۹	اسلام	۹
۵	اطاعت	۱۲	۱۰	ترس	۹

پاسخ به پرسش دوم پژوهش: شاخص مرکزیت درجه واژگان ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه چگونه است؟

نتایج حاصل از تحلیل مرکزیت درجه در مطالعات مورد بررسی طبق جدول ۲ نشان می‌دهد که کلیدواژه «دنیا» با میزان مرکزیت درجه ۰.۲۲۸ در رتبه اول و بعد از آن «حق» با میزان مرکزیت ۰.۲۲۳ در رتبه دوم و کلیدواژه «مردم» با میزان مرکزیت ۰.۲۰۸ در رتبه سوم قرار دارند. جدول ۲ کلیدواژه‌هایی را نشان می‌دهد که از بین تمام کلیدواژه‌های مورد مطالعه دارای بیشترین مرکزیت درجه می‌باشند.

جدول ۲: مرکزیت درجه کلیدواژه‌های ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه

ردیف	کلیدواژه‌ها	مرکزیت درجه	مرکزیت درجه نرمال	ردیف	کلیدواژه‌ها	مرکزیت درجه	مرکزیت درجه نرمال
۱	مردم	۱۳۰	۰,۲۰۸	۱۱	گمراهی	۷۶	۰,۱۲۲
۲	حق	۱۳۹	۰,۲۲۳	۱۲	بیعت	۳۳	۰,۰۵۳
۳	دنیا	۱۴۲	۰,۲۲۸	۱۳	خشم	۶۷	۰,۱۰۷
۴	جنگ	۸۶	۰,۱۳۸	۱۴	دین	۶۴	۰,۱۰۳
۵	اطاعت	۶۲	۰,۰۹۹	۱۵	ستم	۸۵	۰,۱۳۶
۶	خدا	۸۷	۰,۱۳۹	۱۶	آخرت	۵۱	۰,۰۸۲
۷	پیمان	۶۶	۰,۱۰۶	۱۷	آشکار	۷۶	۰,۱۲۲
۸	دشمن	۴۴	۰,۰۷۱	۱۸	فرمان	۵۳	۰,۰۸۵
۹	اسلام	۶۴	۰,۱۰۳	۱۹	مسئولیت	۴۲	۰,۰۶۷
۱۰	ترس	۷۰	۰,۱۱۲	۲۰	امام	۳۵	۰,۰۵۶

پاسخ به پرسش سوم پژوهش: شاخص مرکزیت بینایی واژگان ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه چگونه است؟

نتایج حاصل از تحلیل مرکزیت بینایی در مطالعات مورد بررسی طبق جدول ۳ نشان می‌دهد کلیدواژه «مردم» با میزان مرکزیت بینایی ۱۵۴,۱۲۴ در رتبه اول و بعد از آن کلیدواژه «حق» با میزان مرکزیت بینایی ۱۱۳,۴۵۰ در رتبه دوم و کلیدواژه «دنیا» با میزان نزدیکی ۹۰,۲۱۵ در رتبه سوم قرار دارند. در واقع توصیف‌گرهای مذکور کوتاه‌ترین مسیر ممکن را بین دو گره دیگر ایجاد کرده‌اند. جدول ۳ کلیدواژه‌هایی را نشان می‌دهد که از بین تمام کلیدواژه‌های مورد مطالعه دارای بیشترین مرکزیت بینایی می‌باشند.

جدول ۳: مرکزیت بینایی کلیدواژه‌های ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه

ردیف	کلیدواژه‌ها	مرکزیت بینایی	ردیف	کلیدواژه‌ها	مرکزیت بینایی
۱	مردم	۱۵۴,۱۲۴	۱۱	گمراهی	۷۱,۰۰۷
۲	حق	۱۱۳,۴۵۰	۱۲	بیعت	۱۷,۴۳۵
۳	دنیا	۹۰,۲۱۵	۱۳	خشم	۳۹,۲۱۹
۴	جنگ	۸۸,۶۲۰	۱۴	دین	۳۸,۰۴۸
۵	اطاعت	۳۹,۸۳۳	۱۵	ستم	۴۳,۳۸۶
۶	خدا	۶۴,۲۴۶	۱۶	آخرت	۱۱,۶۷۲
۷	پیمان	۳۸,۷۸۲	۱۷	آشکار	۵۵,۳۴۹
۸	دشمن	۲۴,۶۰۸	۱۸	فرمان	۲۴,۰۱۹
۹	اسلام	۴۸,۱۶۴	۱۹	مسئولیت	۱۱,۲۰۶
۱۰	ترس	۳۸,۱۷۰	۲۰	امام	۱۹,۵۹۲

پاسخ به پرسش چهارم پژوهش: پژوهش شاخص مرکزیت نزدیکی واژگان ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه چگونه است؟

نتایج حاصل از تحلیل مرکزیت نزدیکی در مطالعات مورد بررسی طبق جدول ۴ نشان می‌دهد که کلیدواژه «حق» با میزان مرکزیت نزدیکی ۰,۸۵۷ در رتبه اول و بعد از آن «مردم» با میزان مرکزیت ۰,۸۳۹ در رتبه دوم و کلیدواژه «دنیا» با مرکزیت نزدیکی ۰,۸۳۰ در رتبه سوم قرار دارند. جدول ۴ کلیدواژه‌هایی را نشان می‌دهد که از بین تمام کلیدواژه‌های مورد مطالعه دارای بیشترین مرکزیت نزدیکی می‌باشند.

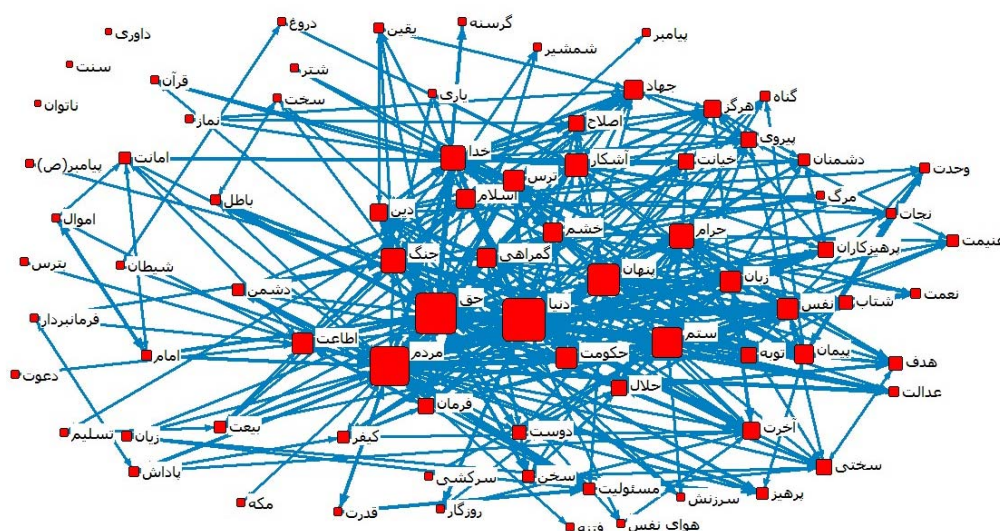
تحليل
شخصيات

جدول ۴: مرکزیت نزدیکی کلیدواژه‌های ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه

ردیف	کلیدواژه‌ها	مرکزیت نزدیکی	ردیف	کلیدواژه‌ها	مرکزیت نزدیکی
۱	مردم	۰.۸۳۹	۱۱	گمراهی	۰.۷۵۰
۲	حق	۰.۸۵۷	۱۲	بیعت	۰.۵۹۵
۳	دنیا	۰.۸۳۰	۱۳	خشم	۰.۷۰۹
۴	جنگ	۰.۷۷۲	۱۴	دین	۰.۷۰۳
۵	اطاعت	۰.۶۸۴	۱۵	ستم	۰.۷۵۰
۶	خدا	۰.۷۵۶	۱۶	آخرت	۰.۶۳۹
۷	پیمان	۰.۷۰۹	۱۷	آشکار	۰.۷۵۶
۸	دشمن	۰.۶۳۹	۱۸	فرمان	۰.۶۷۲
۹	اسلام	۰.۷۲۲	۱۹	مسئولیت	۰.۶۱۹
۱۰	ترس	۰.۷۲۲	۲۰	امام	۰.۶۰۹

پاسخ به پرسش پنجم پژوهش: نقشه علمی واژگان از لحاظ شاخص مرکزیت در چه چگونه است؟

مرکزیت درجه، اولین و بدیهی‌ترین معیار مرکزیت یک گره است. هر چه درجه‌ی یک گره بیشتر باشد به گره‌های بیشتری متصل است و احتمال اینکه در جریان داده بین این گره‌ها مؤثر واقع شود بیشتر می‌شود (Freeman, 1977): تقل در سهیلی و عصاره، (۱۳۹۲). در توزیع توانی، تعداد کمی گره با درجه‌ی بسیار زیاد وجود دارند که در اکثر شبکه‌ها و جریان‌ها، گره‌های مرکزی به حساب می‌آیند. بر اساس این شاخص واژگان مردم، حق، دنیا، جنگ، اطاعت، خدا، پیمان، دشمن، اسلام، ترس، گمراهی، بیعت، خشم از بالاترین شاخص مرکزیت درجه برخوردارند. نقشه واژگان کلیدی ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه بر اساس سنجه مرکزیت درجه در شکل ۱، ترسیم شده است.

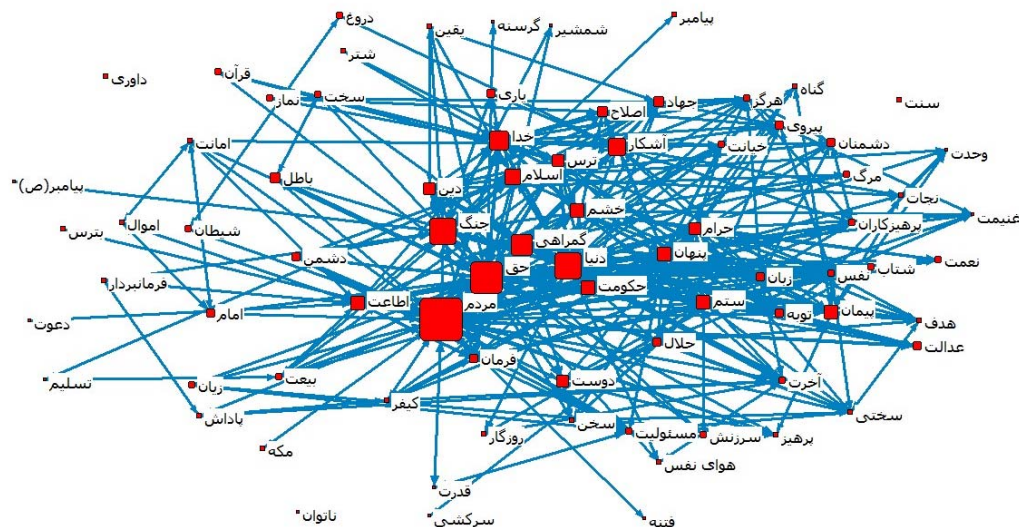

شکل ۱: ترسیم نقشه ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه بر اساس سنده مرکزیت درجه

پاسخ به پرسش ششم پژوهش: نقشه علمی واژگان از لحاظ شاخص مرکزیت بینایی چگونه است؟

در ترسیم نقشه مرکزیت بینایی، گره‌ای که در مسیر عبور پیوند گره‌های بیشتری قرار بگیرد امتیاز بالاتری در شبکه خواهد داشت. بدین معنی که گره‌ای که واسط ارتباط گره‌های بیشتری باشد تأثیر بیشتری نیز بر جریان اطلاعات دارد. همچنین هرچه قطر مربع‌ها بزرگتر باشد، مرکزیت بینایی از رتبه بالاتری برخوردار است (سپهلی و عصاره، ۱۳۹۲). همان‌طور که در شکل ۲ دیده می‌شود گره‌هایی که با مربع‌های بزرگتر نمایش داده شده‌اند، گره‌های اصلی بوده و به مثابه پل ارتباطی برای سایر گره‌ها عمل می‌کنند. بر اساس این شاخص و اِواگان مردم، حق، دنیا، جنگ، اطاعت، خدا، ییمان، دشمن، اسلام، ترس، گمراهی، بیعت، خشم از

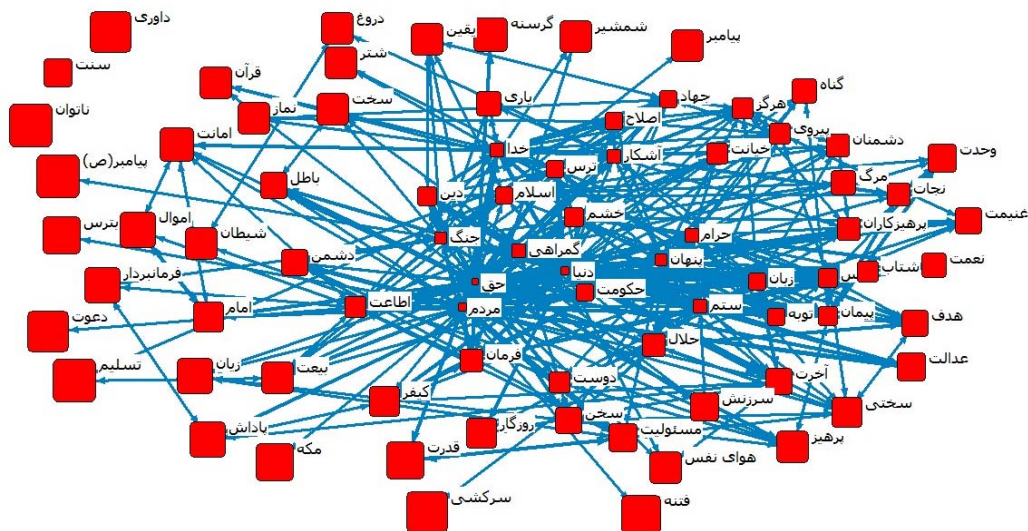
بالاترین نمره مرکزیت بینایی برخوردارند. شبکه هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه بر اساس سنجه مرکزیت بینایی، در شکل ۲ نشان داده شده است.

شکل ۲: ترسیم نقشه ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه بر اساس سنجه مرکزیت بینایی

پاسخ به پرسشی هفتم پژوهش: نقشه علمی واژگان از لحاظ شاخص مرکزیت نزدیکی چگونه است؟

در مرکزیت نزدیکی برخلاف مرکزیت درجه و مرکزیت بینایی، هر چقدر اندازه گره در شبکه بزرگ‌تر باشد نفوذ آن در شبکه کمتر است و از مرکزیت شبکه دور است و دسترسی کمتری به شبکه خواهد داشت. گره‌های کوچک که عموماً در میانه نقشه دیده می‌شود همان گره‌های اصلی هستند که کوتاه‌ترین مسیر را با سایر گره‌ها دارند (Scoot, 2000؛ نقل در سهیلی و عصاره، ۱۳۹۲). بر اساس این شاخص واژگان مردم، حق، دنیا، جنگ، اطاعت، خدا، پیمان، دشمن، اسلام، ترس، گمراهی، بیعت، خشم، دین، ستم، آخرت، آشکار، فرمان، مسئولیت، امام، باطل دارای بیشترین شاخص‌های از نظر مرکزیت نزدیکی قرار دارند. در شکل ۳ شبکه هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه بر اساس سنجه مرکزیت نزدیکی نشان داده شده است.

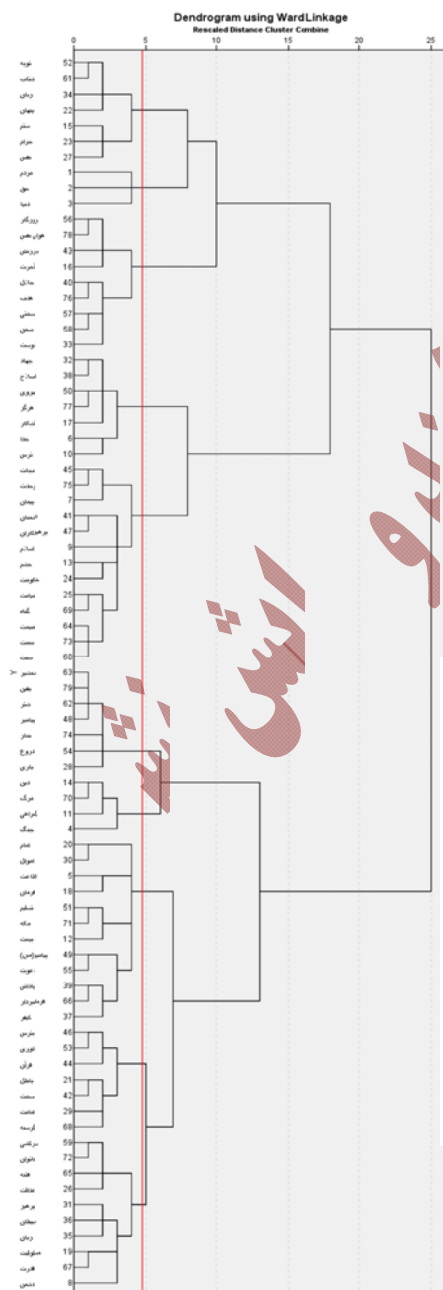

شکل ۳: ترسیم نقشه کلیدواژه‌های ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه بر اساس سنجه مرکزیت نزدیکی

تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه با رویکرد علم‌سنجی: شناسایی مفاهیم کلیدی و شبکه معنایی با استفاده از شاخص‌های مرکزیت و خوشه‌بندی

پاسخ به پرسش هشتم پژوهش: خوشه‌بندی واژگان به کار رفته در ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه چگونه است؟

خوشه‌بندی فرایند سازماندهی عناصر به گروه‌هایی است که اجزای آن به هم شبیه هستند. یک خوشه مجموعه عناصری است که باهم شباهت دارند و با اجزای دیگر خوشه‌ها ناهمگون هستند. هدف خوشه‌بندی دستیابی سریع و مطمئن به اطلاعات هم بسته و شناسایی ارتباط منطقی بین آن‌هاست. برای انجام تحلیل هم‌واژگانی، معمولاً از خوشه‌بندی سلسله مراتبی استفاده می‌شود. این روش به عنوان یک سنجه برای تعیین حوزه‌های فرعی پژوهش یا اصطلاحاً همان خوشه‌ها، با تمرکز بر روی واژه‌های پربسامد مورد استفاده قرار می‌گیرد (حاضری و گروهی، ۱۳۹۸). تجزیه و تحلیل یافته‌های مربوط به هم‌واژگانی از طریق ترسیم نمودار دندروگرام خوشه‌بندی سلسله مراتبی به روش وارد، منجر به شکل‌گیری تعداد ۱۰ خوشه موضوعی شده است (شکل ۴).

شکل ۴. نمودار سلسله مراتبی موضوعی کلیدواژه‌های ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه

کلیدواژه‌های موجود در هر خوشه در جدول ۵ قابل مشاهده است. لازم به ذکر است که در برخی از خوشه‌ها علاوه بر کلیدواژه‌های

اصلی، ممکن است کلیدواژه‌هایی که ارتباط معنایی مستقیمی با موضوع آن خوشه ندارند نیز وجود داشته باشند؛ این به این معنی است که چنین کلیدواژه‌هایی توجه کمی را از سوی پژوهشگران به خود جلب نموده‌اند.

با توجه به اعضای هر خوشه، نمودارهای خوشه‌بندی مورد مطالعه، از جنبه همجواری کلیدواژه‌ها مورد مطالعه قرار گرفتند. به منظور نام‌گذاری خوشه‌های حاصل از تحلیل هم‌واژگانی، از روش تفسیر محتوایی استفاده شد. پس از تشکیل خوشه‌ها، محتوای هر خوشه به دقت بررسی شد و با توجه به واژگان کلیدی و غالب در هر خوشه، یک عنوان مناسب برای آن انتخاب شد. این عنوان، تلاش می‌کند تا به طور خلاصه و جامع، مضمون اصلی و محور معنایی خوشه را بازتاب دهد. در مواردی که خوشه شامل واژگان متعددی با معانی نزدیک به هم بود، از یک عنوان کلی‌تر استفاده شد که بتواند تمام واژگان موجود در خوشه را پوشش دهد. هدف از این نام‌گذاری، تسهیل درک و تفسیر نتایج تحلیل هم‌واژگانی و ارائه تصویری روشن از ساختار معنایی نامه‌های نهج‌البلاغه بود. جدول ذیل خوشه‌های مربوط به دوره مورد مطالعه را نمایش می‌دهد.

جدول ۵: خوشه‌بندی ارتباط میان ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه

شماره خوشه	نام خوشه	کلید واژه‌های پرتکرار
خوشه ۱	شتاب برای توبه از اعمال حرام	توبه، شتاب، نفس، زبان، پنهان، ستم، حرام.
خوشه ۲	حقوق مردم	مردم، حق، دنیا.
خوشه ۳	آخرت و پرهیز از هوای نفس	روزگار، هوای نفس، سرزنش، آخرت، حلال، هدف، سختی، سخن، دوست.
خوشه ۴	جهاد و پیروی از رهبر	جهاد، اصلاح، پیروی، هرگز، آشکار، خدا، ترس.
خوشه ۵	پیمان بستن با خدا؛ حکومت و اسلام	نجات، وحدت، پیمان، دشمنان، پرهیزکاران، اسلام، خشم، حکومت، خیانت، گناه، غنیمت، نعمت، سخت.
خوشه ۶	یاری حق، با شمشیر یقین	شمشیر، یقین، شتر، پیامبر، نماز، دروغ، یاری.
خوشه ۷	گمراهی دین، جنگ و مرگ آفرین	دین، مرگ، گمراهی، جنگ.
خوشه ۸	اطاعت از امام، تسلیم به فرمان پیامبر	امام، اموال، اطاعت، فرمان، تسلیم، مکه، بیعت، پیامبر (ص)، دعوت، پاداش، فرمانبردار، کفر.
خوشه ۹	داوری قرآن، سخت بر باطل	بترس، داوری، قرآن، باطل، سخت، امامت، گرسنه.
خوشه ۱۰	قدرت مسئول، پرهیز از فتنه و شیطان	سرکشی، ناتوان، فتنه، عدالت، پرهیز، شیطان، زبان، مسئولیت، قدرت، دشمن.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش تلاش بر این بود تا تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه با استفاده از فنون علم‌سنجی، بررسی و مصورسازی شود. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که کلیدواژه «مردم» با ۲۶ بار تکرار در رتبه اول از نظر بسامد واژگان، قرار داشته است. با توجه به اینکه این نامه‌ها عمدتاً خطاب به کارگزاران دولتی نوشته شده‌اند، تکرار واژه «مردم» بیانگر اهمیت نقش آن‌ها در نظام حکومتی و لزوم توجه حاکمان به حقوق و رفاه ایشان است. این یافته‌ها همسو با آموزه‌های امام علی (ع) در زمینه‌ی حکومت‌داری است که بر مسئولیت‌پذیری حاکمان در قبال مردم تأکید می‌کنند. این یافته‌ها همراستا با آیات قرآن کریم مبنی بر اهمیت وجود رابطه متقابل حاکم و مردم است (قرآن، سوره آل عمران، آیه ۱۵۹). نیز حضرت علی (ع) در نامه به مالک اشتر بر کرامت مردم به عنوان انسان تأکید می‌نماید که کرامت انسانها (چه مسلمان و چه غیرمسلمان) را به طریقی حراست دار که میبستنی با تو آن سان رفتار گردد: «مهربانی با مردم را پوشش دل خویش قرار ده و با همه دوست و مهربان باش. مبادا هرگز چنان حیوان شکاری باشی که خوردن آنان را غنیمت دانی، زیرا مردم دودسته اند: دسته‌ای برادر دینی تو و دسته دیگر همانند تو در آفرینش میباشند. اگر گناهی از آنها سر میزند، یا علت‌هایی بر آن عارض میشود، یا خواسته و ناخواسته، اشتباهی مرتکب میگردند، آنان را ببخشای و بر آنان آسانگیر، آنگونه که دوست داری خدا تو را ببخشايد و بر تو آسان گیرد» (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳). بر این اساس، رابطه متقابل حاکم و مردم، یکی از مهم‌ترین روابط اجتماعی است که تبیین حدود و ثغور آن از اهمیت قابل توجهی برخوردار بوده و آگاهی از تکالیف و تعهدات متقابل طرفین ضرورتی انکارناپذیر است.

مهمترین یافته‌ها نشان می‌دهد که بالاترین رتبه‌ها از نظر شاخص‌های مرکزیت درجه، مرکزیت بینابینی و مرکزیت نزدیکی به ترتیب متعلق به واژه‌های «دنیا»، «مردم» و «حق» می‌باشد. همان طور که قبلاً بیان شد، شاخص مرکزیت درجه، صرفاً بر اساس تعداد پیوندهای ورودی یا خروجی هر گره محاسبه می‌شود. مطابق با یافته پژوهش حاضر، راس و اساس همه رخدادهایی که برای مردم بوقوع می‌پیوندد، «دنیا» است؛ زیرا براساس آموزه‌های امام (ع) دنیا میتواند دو نقش مثبت و منفی، داشته باشد، عبارات دیگر

تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه با رویکرد علم‌سنجی: شناسایی مفاهیم کلیدی و شبکه معنایی با استفاده از شاخص‌های مرکزیت و خوشه‌بندی

هم می‌تواند مایه تربیت و سازندگی باشد و هم می‌تواند مایه نابینایی و گمراهی شود. اگر انسان با چشم بصیرت به دنیا نگاه کند به او درس و پند می‌دهد و وسیله نجات و صعود در کمالات روحی و معنوی می‌گردد؛ و نیز دنیا می‌تواند انسان را کور کند و بر روی چشم حقیقت بین او پرده افکند و وسیله هلاکت و نابودی اش گردد (ورمزیار و همکاران، ۱۴۰۰).

واژه «مردم» بالاترین رتبه از نظر شاخص مرکزیت بینایی را به خود اختصاص داد. قبلاً بیان شد که مرکزیت بینایی ناظر به میزان توان یک موضوع در ایجاد پیوند بین موضوعات مختلف است. به بیان قران کریم، مطابق با این یافته، ایجاد هرگونه تغییر اساسی در جامعه وابستگی تام به تغییر نگرش و تفسیر مردم دارد (محقق و صحابت انور، ۱۳۹۶). در همین راستا، سخنان حضرت درمورد سعی در افزایش روابط بین آحاد جامعه نیز این یافته را نیز تأیید می‌کند. امام علی(ع) مسلمانان را برادر یکدیگر می‌خواند و آنها را برای مقابله با فتنه‌ها به پیوند با یکدیگر دعوت می‌نماید (نهج‌البلاغه، خطبه ۱۵۱).

حضرت در خطبه دیگری می‌فرماید: دست خدا بر سر جماعت است، از تفرقه و جدایی بپرهیزید زیرا کسی که از مردم جدا شده است گرفتار شیطان می‌شود، چنانکه گوسفند تنها، در نهایت نصیب گرگ است (نهج‌البلاغه، خطبه ۱۲۱).

بر اساس سنجه مرکزیت نزدیکی، گره‌های دارای شاخص مرکزیت نزدیکی بالا، علاوه بر اینکه قابلیت دسترس‌پذیری بیشتری برای سایر گره‌ها دارند، در عین حال از قدرت تأثیرپذیری بیشتری در شبکه برخوردار بوده و بنابراین مرکزی‌ترین نقش را در شبکه ایفا می‌کنند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، کلیدواژه «حق»، از بین تمام کلیدواژه‌های مورد مطالعه دارای بالاترین رتبه از نظر شاخص مرکزیت نزدیکی می‌باشد. مطابق با این یافته، از منظر نهج‌البلاغه، «حق» از واژگانی است که تفاسیر و اوصاف بسیار تحمّل میکند (کریمی و همکاران، ۱۳۹۶). به طوری که امیرالمؤمنین(ع)، حق را «وسیع‌ترین شیء در توصیف» نامیده و فرموده است: «فَالْحَقُّ أَوْسَعُ الْأَشْيَاءِ فِي التَّوَصُّفِ» (نهج‌البلاغه، خطبه ۲۱۵).

تحلیل هم‌واژگانی نامه‌های نهج‌البلاغه نشان می‌دهد که کلیدواژه «مردم» به عنوان پرتکرارترین واژه، با مفاهیم کلیدی دیگری نیز همبستگی بالایی دارد. از منظر مرکزیت درجه، «دنیا» بیشترین ارتباط را با «مردم» دارد، که نشان‌دهنده پیوند مسائل دنیوی و معیشتی با زندگی مردم است. همچنین، «حق» و «جنگ» نیز از جمله واژه‌هایی هستند که هم‌رخدادی قابل توجهی با «مردم» دارند. از دیدگاه مرکزیت بینایی، «مردم» نقش واسطه و پیونددهنده بین مفاهیم «حق»، «دنیا» و «جنگ» را ایفا می‌کند. این بدان معناست که «مردم» در مرکز ثقل این مفاهیم قرار دارد و ارتباط بین آن‌ها را تسهیل می‌کند. از نظر مرکزیت نزدیکی نیز «حق»، «دنیا» و «جنگ» از نزدیک‌ترین مفاهیم به «مردم» هستند، که تأکید مجددی بر اهمیت این سه مفهوم در ارتباط با زندگی و سرنوشت مردم دارد.

با توجه به نتایج حاصل از تحلیل هم‌واژگانی، می‌توان نتیجه گرفت که مفهوم «مردم» در نامه‌های نهج‌البلاغه صرفاً یک واژه پرکاربرد نیست، بلکه یک مفهوم کانونی و محوری است که با مسائل مختلف زندگی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و معنوی پیوند خورده است. تأکید بر حقوق مردم، توجه به مسائل دنیوی و تلاش برای برقراری عدالت و امنیت، از جمله مضامینی هستند که به طور مستقیم با کلیدواژه «مردم» مرتبط هستند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که امام علی(ع) در نامه‌های خود، همواره دغدغه رفاه، سعادت و پیشرفت جامعه را داشته و تلاش کرده‌اند تا با تبیین حقوق و تکالیف متقابل حاکمان و مردم، زمینه را برای یک جامعه عادلانه و سعادتمند فراهم کنند.

پیشنهادهای اجرایی پژوهش:

– به مسئولین پیشنهاد می‌شود ایجاد سازوکارهای شفاف برای پاسخگویی به مردم بر اساس آموزه‌های نهج‌البلاغه، از جمله تأسیس کمیته‌های مردمی برای نظارت بر عملکرد مسئولان و انتشار گزارش‌های شفاف، می‌تواند به تقویت ارتباط میان حکمران و مردم کمک کند.

– پیشنهاد می‌شود مسوولان از طریق تدوین برنامه‌های مناسب اقتصادی و اجتماعی و پایبندی به وعده‌ها، در راستای تأکيدات امام علی(ع) متعهد به بهبود کیفیت زندگی اقشار آسیب‌پذیر و بالا بردن سطح رفاه مردم شوند.

پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی

– با توجه به گستردگی واژگان نهج‌البلاغه پیشنهاد می‌گردد پژوهشی در زمینه تحلیل نقشه علمی و تحلیل هم‌واژگانی آن در راستای استفاده محققان، معلمان و یا استادان برای کمک به تصمیم‌گیری انجام گیرد.

– پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی کلیدواژه‌های مهم نامه‌ها، خطبه‌ها و سخنان حکمت‌آمیز حضرت علی(ع) در نهج‌البلاغه باهم مقایسه شود.

– پژوهش حاضر با تمرکز بر تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه انجام گرفت لذا در این فرآیند پیشنهاد می‌شود از تحلیل هم‌واژگانی خطبه‌ها و سخنان حکمت‌آمیز حضرت علی(ع) در نهج‌البلاغه استفاده شود.

- با توجه به قابلیت‌های مطالعات علم‌سنجی، پیشنهاد می‌شود انجام سایر فنون از قبیل تحلیل استنادی، هم‌استنادی مدارک، هم‌استنادی مترجم‌ها و مانند آن‌ها بعمل آید.

تقدیر و تشکر (Acknowledgments and Funding)

از همه همکارانی که در بهبود نگارش و تدوین این مقاله کمک کردند، سپاسگزاریم. این مقاله مستخرج از پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد رشته علم‌سنجی دانشگاه یزد می‌باشد.

تعارض منافع (Conflict of Interest)

نویسندگان اعلام می‌دارند که در خصوص انتشار این مقاله تضاد منافع وجود ندارد. علاوه بر این، موضوعات اخلاقی، از جمله سرقت ادبی، رضایت آگاهانه، سوء رفتار، جعل داده‌ها، انتشار و ارسال مجدد و مکرر و همچنین، سیاست مجله در قبال استفاده از هوش مصنوعی از سوی نویسندگان رعایت شده است.

فهرست منابع [نظم الفبایی در تمامی منابع رعایت شده باشد]

اکبری، ف. و پورنامداریان، ت. (۱۳۹۰). بلاغت: رمز و تفاوت آن با نماد و نشانه. رشد زبان و ادب فارسی، ۹۷. <https://ensani.ir/fa/article/243429/>

اکبری، ع. (۱۴۰۱). علم‌سنجی فصلنامه پژوهش‌نامه نهج‌البلاغه. پژوهش‌نامه نهج‌البلاغه، ۱۰(۳۸)، ۸۹-۱۱۱. <https://www.wto.org/10.22084/NAHJ.2023.26592.2833>

توکلی‌زاده راوری، م.، سهیلی، ف. (۱۳۹۵). ویژگی‌های مشترک قوانین تجربی معروف در علم‌سنجی: نگاهی از زاویه دسته‌بندی داده‌ها بر اساس توزیع فراوانی. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۷(۱)، ۲۵-۴۲. https://nastinfo.nlai.ir/article_1382.html?lang=en

تیرگر، آ. آقاری، ز. و فرج زاده آلان، د. (۱۳۹۶). بررسی میزان بهره‌گیری از قرآن و نهج‌البلاغه در مقالات علمی-پژوهشی فارسی در دانشگاه‌های علوم پزشکی. دین و سلامت، ۲(۵)، ۷۶-۶۸-۴۷-۴۴. <http://jrh.mazums.ac.ir/article-1-447-fa.html>

حاضری، ا. و گروهی، م. (۱۳۹۸). ساختار فکری دانش در حوزه مدیریت دانش پزشکی: مطالعه هم‌واژگانی. مدیریت اطلاعات سلامت، ۱۶(۳)، ۱۳۶-۱۴۲-۳۹۲۴۱۶۱۳. <https://doi.org/10.22122/him.v16i3.3924142-136>

دشتی، م. (۱۳۷۷). فرهنگ موضوعی کلیات نهج‌البلاغه. موسسه تحقیقاتی امیرالمومنین.

ذوالفقاری، ث.، توکلی‌زاده راوری، م.، میرزایی، ا.، سهیلی، ف. و سجادیان، م. (۱۳۹۵). کاربرد نقشه‌های به‌دست‌آمده از تحلیل هم‌رخدادی واژگان پروانه‌های ثبت اختراع در آشکارسازی دانش فنی. مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۷(۳)، ۱۴۷-۱۵۹. https://nastinfo.nlai.ir/article_871.html?lang=en

رنجبران، ب.، علامه، م.، رشید کابلی، م. و غلامی کرین، م. (۱۳۹۰). تحلیل مؤلفه‌های حکمت در نهج‌البلاغه با استفاده از تحلیل محتوا. چشم‌انداز مدیریت دولتی، ۵، ۳۳-۴۸.

https://jpap.sbu.ac.ir/article_94354.html

سهیلی، ف.، توکلی‌زاده راوری، م.، حاضری، ا. و دوست حسینی، ن. (۱۴۰۲). ترسیم نقشه علم (ویرایش ۲). دانشگاه پیام نور.

تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج البلاغه با رویکرد علم‌سنجی: شناسایی مفاهیم کلیدی و شبکه معنایی با استفاده از شاخص‌های مرکزیت و خوشه‌بندی

سهیلی، ف.، خاصه، ع.، و کرانیان، پ. (۱۳۹۸). ترسیم ساختار فکری حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی ایران بر اساس تحلیل هم‌رخدادی واژگان. پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۳۴(۴)، ۱۹۰۵-۱۹۳۸.

https://jipm.irandoc.ac.ir/article_699570.html?lang=en

سهیلی، ف. و عصاره، ف. (۱۳۹۲). مفاهیم مرکزیت و تراکم در شبکه‌های علمی و اجتماعی. مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۴(۳)، ۹۲-۱۰۸.

https://nastinfo.nlai.ir/article_64.html?lang=fa

عبدالله عموقین، ج.، شریف مقدم، ه.، و ضیائی، ث. (۱۳۹۷). مروری بر شاخص‌های مهم علم‌سنجی (هم‌استنادی و هم‌واژگانی) و لزوم استفاده از این شاخص‌ها در تحلیل تولیدهای علمی. پژوهش‌های تفسیر تطبیقی، ۲(۸)، ۳۲۱-۳۲۷.

https://ptt.qom.ac.ir/article_1188.html

عترت دوست، م.، و احمدی، م. (۱۴۰۰). راه‌کارهای مقابله با اشرافی‌گری بر مبنای تحلیل محتوای نامه امام علی (ع) به عثمان بن حنیف. اسلام و مطالعات اجتماعی، ۹(۲)، ۹۴-۶۷.

<https://doi.org/10.22081/jiss.2021.60600.1789>

علی‌پور حافظی، م.، و مطلبی، د. (۱۴۰۱). ترسیم نقشه علمی مقالات منتشر شده در حوزه امام رضا (ع). بازیابی دانش و نظام‌های معنایی، ۹(۳۳)، ۳۵-۶۰. <https://doi.org/10.22054/jks.2022.68046.150560>

قاضی زاده، ج.، سهیلی، ف.، و خاصه، ع. (۱۳۹۷). ترسیم ساختار دانش در پژوهش‌های علوم قرآن و حدیث ایران با استفاده از تحلیل هم‌واژگانی. پژوهش‌نامه علم‌سنجی، ۴(۲)، ۱۰۱-۱۲۲. https://rsci.shahed.ac.ir/article_615.html

قرآن کریم (۱۳۷۶). ترجمه محمدمهدی فولادوند. تهران، دارالقرآن الکریم.

کریمی، م.، دل افکار، ع.، و جعفری، ر. (۱۳۹۶). مؤلفه‌های عقلانیت سیاسی مردم بر اساس نظام حق و تکلیف در نهج البلاغه. پژوهشنامه نهج البلاغه، ۷(۱۷)، ۷۵-۹۳. <https://doi.org/10.22084/nahj.2017.1835>

محتشم، م.، شریعتی نیاسر، ج.، و سرائی، ز. (۱۳۹۵). بررسی و تحلیل واژگان مشکل نهج البلاغه در کلمات قصار ۴۰۲ تا ۴۸۰. مؤسسه‌های آموزش عالی غیردولتی-غیرانتفاعی - دانشگاه قرآن و حدیث. https://elmnet.ir/doc/11162346-21442?elm_num=1

محقق، ح. و صحابت انور، س. (۱۳۹۶). روابط اجتماعی و اخلاق از دیدگاه حضرت علی (ع) در نهج البلاغه. پژوهشنامه نهج البلاغه، ۵(۱۸)، ۱۵-۳۱. <https://doi.org/10.22084/nahj.2017.10707.1615>

محمدی پویا، ف.، صالحی، ا.، و مومی وند، ف. (۱۳۹۴). تحلیل محتوای نهج البلاغه بر اساس ساحت‌های شش‌گانه تربیتی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. پژوهش‌نامه نهج البلاغه، ۳(۱۰)، ۶۳-۸۱.

https://nab.basu.ac.ir/article_1211.html

محمدی، ک.، صالحی، ا.، و مومی وند، ف. (۱۳۶۹). المعجم المفهرس لالفاظ نهج البلاغه. نشر امام علی (ع).

مصطفوی، ج. (۱۳۶۱). معرفی نهج البلاغه. مشکات، ۴۰۱، ۲۳-۶۲.

<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/>

- 15

تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه با رویکرد علم‌سنجی: شناسایی مفاهیم کلیدی و شبکه معنایی با استفاده از شاخص‌های مرکزیت و خوشه‌بندی

- Ghazizadeh, H., Soheili, F., & Khasseh, A. A. (2018). Mapping Knowledge Structure of Quran and Hadith Studies in Iran: A Co-Word Analysis. *Scientometrics Research Journal*, 4(2), 101-122. <https://doi.org/10.22070/rsci.2018.615> [In Persian].
- Hazeri, A., & Gooroochi, M. (2019). Intellectual Structure of Knowledge in Medical Knowledge Management: A Study of Synonymy. *Health Information Management*, 16(3), 136-142. <https://doi.org/10.22122/him.v16i3.3924> [In Persian].
- Karimi, M., delafkar, A., & jafari, R. (2017). Components of the Political Rationality of People Based on the "Right and Duty System" in Nahj-ol-Balagheh. *Quarterly Journal of Nahj ol-Balagheh Research*, 5 (17), 75-93. <https://doi.org/10.22084/nahj.2017.1835> [In Persian].
- King, J. (1987). A Review of Bibliometric and Other Science Indicators and their Role in Research Evaluation. *Journal of Information Science*, 13(5), 261-276. <https://doi.org/10.1177/016555158701300501>
- Mahshidi, K., & Rafiee-moghadam, F. (2017). Content Analysis of Taxation Theses in the Library of Iranian National Tax Administration, 2010-2014. *Scientometrics Research Journal*, 3(1), 97-108. https://rsci.shahed.ac.ir/article_796.html [In Persian].
- Makkizadeh, F., & Ebrahimi, V. (2018). Scientific Mapping of Risk Management in ISC. *Emergency Management*, 6(2), 105-117. https://www.joem.ir/article_31153.html [In Persian].
- Mohagheghi, H., & Sabahatanvar, S. (2017). Social Relations and Ethics in the Viewpoint of Imam Ali in Nahj ol-Balagheh. *Quarterly Journal of Nahj ol-Balagheh Research*, 5(18), 15-31. <https://doi.org/10.22084/nahj.2017.10707.1615> [In Persian].
- Mohammadi-poya (Bijnavand), F., salehi, A., & mousivand, F. (2015). The Nahj-ol-balagheh Content Analysis Based on Educational Sixth Dimensions of Fundamental Transformation Document of Education. *Quarterly Journal of Nahj ol-Balagheh Research*, 3(10), 63-81. Available at: https://nab.basu.ac.ir/article_1211.html [In Persian].
- Mohammadi, K., & Dashti, M. (1990). *The Indexed Dictionary of the Words of Nahj ol-Balagheh*. Imam Ali Publication. [In Persian].
- Mohtasham, M., Shariati-Niasar, H., & Sarai, Z. (2016). Study and Analysis of the Problematic Vocabulary of Nahj ol-Balagheh in Aphorisms 402 to 480. *Non-governmental Non-profit Higher Education Institutions- University of the Quran and Hadith*. https://elmnet.ir/doc/11162346-21442?elm_num=1 [In Persian].
- Mostafavi, J. (1982). Introducing Nahjol Balagheh. *Meshkat*, 401, 23-62. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/> [In Persian].
- Mostafavi, I., Sajadipour, M., & Hazeri, A. (2025). Mapping the intellectual structure of COVID-19 scientific articles in Iran: A scientometrics study. *Scientometrics Research*

- Journal, 11(1), 187-212. https://rsci.shahed.ac.ir/article_4519.html?lang=en [In Persian].
- Nahj al-balagha (2003). M. Dashti, Trans. Qom: Amir al-Mu'minin Research Institute.
- Nobari, A., & Yaghoubi-hiagh, S. S. (2020). Analyzing the Content of Imam Ali (AS)'s Letters to Executive Officers with a Focus on the Principles of Governance. *Islamic Politics Research*, 8 (17), 41-71. <https://doi.org/20.1001.1.23455705.1399.8.17.2.4> [In Persian].
- Noroozi Chakoli, A. (2018). Introduction To Scientometric (Foundations, Concepts, Relations, and Origins). SAMT, Shahed University. <https://samt.ac.ir/fa/book/99/%D8%A2%D8%B4%D9%86%D8%A7%DB%8C%DB%8C-%D8%A8%D8%A7-%D8%B9%D9%84%D9%85-%D8%B3%D9%86%D8%AC%DB%8C-%D9%85%D8%A8%D8%A7%D9%86%DB%8C-%D9%85%D9%81%D8%A7%D9%87%DB%8C%D9%85-%D8%B1%D9%88%D8%A7%D8%A8%D8%B7-%D9%88-%D8%A7%D9%86%D8%AF%DB%8C%D8%B4%D9%87-%D9%87%D8%A7-> [In Persian].
- Ranjbaran, B., Allameh, M., Rashid Kabuli, M., & Gholami Karin, M. (2011). Analyzing the Components of Wisdom in Nahj ol-Balagheh Using Content Analysis. *Perspectives on Public Administration*, 5, 33-48. https://jpap.sbu.ac.ir/article_94354.html. [In Persian].
- Soheili, F., Khasseh, A. A., & Koranian, P. (2019). Mapping Intellectual Structure of Knowledge and Information Science in Iran Based on Co-word Analysis. *Iranian Journal of Information Processing and Management*, 34(4), 1905-1938. https://jipm.irandoc.ac.ir/article_699570.html?lang=en [In Persian].
- Soheili, F., Tavakolizadeh-Ravari, M., Hazeri, A., & Doosthosaini, N. (2023). Mapping of Science (2nd ed.). Payame Noor University. https://press.pnu.ac.ir/book_28867.html [In Persian].
- Soheili, F. and Osareh, F. (2013). Concepts of Centrality and Density in Scientific and Social Networks. *Librarianship and Information Organization Studies*, 24(3), 92-108. https://nastinfo.nlai.ir/article_64.html?lang=enb [In Persian].
- Tavakolizadeh-Ravari, M., & Soheili, F. (2016). Common features of famous empirical laws in scientometrics: A perspective from data classification based on frequency distribution. *Librarianship and Information Organization Studies*. 27(1), 25-42. https://nastinfo.nlai.ir/article_1382.html?lang=en [In Persian].
- The Qur'an (1997). M. M. Fooladund, Trans. Tehran: Dar al-Quran al-Karim.
- Tirgar A., Aghalari Z, & Farajzadeh Alan D. (2018). Application of Quran and Nahj ol-Balagheh in Persian Scientific Articles Published by Medical Sciences Universities. *Religion an health* , 5(2), 68-76. <http://jr.h.mazums.ac.ir/article-1-447-fa.html> [In Persian].

تحلیل هم‌واژگانی ترجمه فارسی نامه‌های نهج‌البلاغه با رویکرد علم‌سنجی: شناسایی مفاهیم کلیدی و شبکه معنایی با استفاده از شاخص‌های مرکزیت و خوشه‌بندی

Varmazyar, M., Ehteshami, A. H., & Khoshkhouei, M. (2021). The Role of Mundane Harms in Spiritual Education from the Perspective of Nahj ol-Balagheh. Quarterly Journal of Nahj ol-Balagheh Research, 9(34), 139-156. https://nab.basu.ac.ir/article_4096.html [In Persian].

Zhang, K., Wang, Q., Liang, Q., M. & Chen, H. (2016). A Bibliometric Analysis from 1989 to 2014. Renewable and Sustainable Energy Reviews. 58, 297-310. https://www.researchgate.net/publication/290508230_A_bibliometric_analysis_of_research_on_carbon_tax_from_1989_to_2014

Zolfaghari, S., Tavakkoli, M. , Mirzaei, A. , Soheili, F., & Sajjadian, M. (2016). The Application of Patent Co-Word Map Analysis in Technical Knowledge Disclosure. Librarianship and Information Organization Studies. 27(3), 147-159. https://nastinfo.nlai.ir/article_871.html?lang=en [In Persian].

دفتر آیدو و دانش نشر